

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 70.

ANULU XXV.

Sibiu 416 Septembrie 1877.

Telegrafulu Romanu ese Duminec'a si Joi'a, la fie-care d'oue septemani cu adansulu Poisiorei. — Prenumeratiunea se face in Sibiu la espediur'a foiei, pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate câtra espediura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sibiu este pre anu 7 fl. v. a., iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50 cr.

Pentru celelalte pârti ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarhia pre unu anu 8 fl., iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a., Pentru strainetate pre anu 12 fl., pre o jumetate de anu 6 fl. v. a. Inseratele se platescu pentru antai'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 40. — 1877.

Comisiunea subsemnata, luându cu neplacere la cunoscutia: ca redactiunea „Telegrafului Romanu“ prin publicarea articulelor „Faradelegi in dieces'a Aradului“ Nr. 56, si „Jadaniu (Banatu) in Augustu 1877“ Nr. 68 s'a abatutu dela indrumarea data ei din partea comisiunei sub datulu 19 Novembre 1875. Nr. 114, — a luat mesuri, câ astfelu de abateri sa nu se mai intemple.

Sibiu, 30 Augustu, 1877.

Comisiunea administrativa a tipografiei archidiececane.

Presiedinte:

Mironu Romanul m. p.
archiepiscopu.

Dr. Racuciu m. p. *)
secretariu.

Resbelulu.

Sibiu, 3/15 Septemvre.

Déca amu disu noi in cronic'a resbelulu din nr. trecutu, ca Plevn'a a devenitu in 9 Septemvre in mânilor rusiloru, amu fostu sedusi dimpreuna cu intréga jurnalistica prin telegrafmele ce le-au adusu jurnalele turcofile si anume „Pester Lloyd“ si „Nene Freie Presse“. Telegram'a oficiala din Petersburg cu datulu 12 Septemvre ne comunica, ca in 9 l. c. bate riele rusesci au bombardatu tóta diu'a Plevn'a. Turcii incercara o esire tare contr'a liniei stânge rusesci. In tempulu acest'a românii faceau câtra *Trstenik* o recunoscere. O bateria de asediuru rusa, menita pentru bombardarea retrasiamentulu turcescu, s'a mutat la altu locu.

In 10 l. c. tunurile de asediuru si de câmpu ale rusiloru reincepura focurile cu multa vivacitate, si au tienutu tóta diu'a. Târdiu sér'a, generalulu *Scoboleff* (arip'a stânge) ocupa inca o inaltime, de unde amenintia pe inimiculu in câmpulu seu retrasiatu. Pe calea *Sofiei*, *cavaleri'a rusésca a taiatu o trupa de cerchezi esiti din Plevn'a*. Acést'a scire ne dovedesce, ca cerculu ce l'au trasu rusii si românii in giurulu Plevnei este completu si o scapare pentru Osman-pasi'a nu esista, — decátu capitulara séu mórtea. — Totu in 12 Septemvre „*Politische Corespondenz*“ telegraféza din *Bucuresci*, ca tóta actiunea armatei russo-române in giurulu Plevnei s'a marginitu pâna ieri (11 Septemvre) la operatiuni cari tindu la incungiurarea mai strensa si la sguduirea positiuniloru turcesci. Din partea turciloru s'au incercatu mai multe esiri puternice in sa fara succesu. Cu totulu suntu in actiune la Plevn'a 80,000 rusi si români cu 356 tunuri si 60,000 turci cu 220 tunuri. Osman-pasi'a are o positiune bine fortificata. Precum se aude este *reservatu armatei române asaltulu primu*. Podulu celu nou preste Dunare la Nicopolea alaltaeri (10 Septemvre) s'a ispravitu.

Din tóte aceste stiri resulta, ca la Plevn'a nu este o bataia in câmpu, ci o asediare dupa tóte formele. Positiune de positiune se ia, pasiu de pasiu inaintéza armat'a de asediare si totu mai strensu devine cerculu de feru in giurulu positiunei fortificate la Plevn'a.

In 12 l. c. au inceputu, precum comunica depesi'a oficiala din *Poradim* *asaltulu in contr'a Plevnei*. Trei redute si

redu'ta cea mare dela *Griviti'a* s'a luat. Perderile rusiloru trecu preste 5000; nr. mortiloru este necunoscutu. *Griviti'a* unu satu, o ora indepartatu de Plevn'a, este chei'a positiunei turcesci, si dominéza intregu retrasiamentulu turcescu. Pre candu colónele rusesci faceau asaltulu in contr'a Plevnei, turcii au atacatu de cincii ori dupa olalta positiunea nóua a generalulu *Skobeleff* (arip'a stânge) si la alu siéselea atacu l'au silitu a se retrage.

Despre evenemintele din 7—12 Septembrie publica „*Monitorul oficialu*“ urmatórele sciri oficiale:

Turnu Magurele, 8 Septembrie — Bombardarea positiunelor turcesci de câtra artileri'a româna in fati'a Plevnei urméza de eri diminétia, 26 curentu, fara intrerupere; pâna adi diminétia nu erá nici o perdere de ómeni din partea nóstra, nici raniti.

Magurele, 8 Septembrie, 7 óre 15 min. sér'a. De ieri s'a inceputu bombardarea Plevnei pe tóta lini'a, de trupele române-ruse, care a avutu locu in presentia M. S. Imperatulu Russiei.

Tóte trupele române, si mai cu séma artileri'a, au inceputu eri foculu cu curagiulu si sângele rece alu trupeloru betrâne.

Cuartirulu Mariei Séle se va apropiá inca mai multu de Plevn'a in momentul ataculu definitivu.

Magurele, 9 Septembrie.

Eri bombardamentulu positiuniloru inamice a urmatu cu mai multa vioiciune de câtu in diu'a precedentu; 14 baterii române erau in activitate. Mari'a Sea a asistatu câtu-va tempu la foculu din divisiunea 14, apoi insocitu de generalulu *Cernatu*, s'a dusu la cuartirulu *Maiestâti Séle* Imperatulu care sosise in ajunu. Sér'a la 5 óre, divisiunea a 4 (*Alesandru Angelescu*) voindu sa inaintéze mai multu bateriile séle, a avutu unu angagiamentu viguros cu inamiculu.

Au luat parte la acésta lupta regimentulu 13 de dorobanti si unu batalionu din alu 5 de linia. Sub foculu neintreruptu a unei redute inamice, trupele nóstre au inaintatu si au ocupatu unu retrasiamentu.

Perderile nóstre suntu: unu soldatu mortu si vr'o 30 raniti, intre cari capitanulu *Mortiumu* si sub-locotenentulu *Hartel*. Canonad'a va urmá astadi.

In lupt'a de alalta-eri, alu treisprediecelea regimentu de dorobanti si artileri'a nóstra s'au purtatu in modu admirabilu la luarea retrasiamentulu ocupatu de inamicu. Amu avutu vre o 30 de raniti si vre-o câti-va morti. Eri, la dejunu, *Maiestatea Sea* Imperatulu a beutu in sanetatea armatei române, laudându bravur'a.

Maiestatea Sea Imperatulu a binevoitu a dá vre-o 40 de cruci *St. George* braviloru armatei române. M. S. Domnulu Romaniei a invitatu pre *Mari'a Sea* Dómna de a face a se pregati esiarpe cu care sa se decoreze drapelulu regimentulu alu 13-lea de dorobanti cu *Stéi'a Romaniei*.

Mari'a Sea Domnulu se afla in deplina sanetate, si eri a avutu la dejunu pe A. S. I. Marele Duce *Nicolae*.

Paradin, 11 Sept. prin o scrisóre. Imperatulu *Alesandru* si marele duce *Nicolae* se esprima in termini fórte laudabili in privinti'a armatei române, dicendu ca ei au aflat'o admirabila in fati'a inimiculu.

Poradin, 12 Septembrie. Eri de dim. pâna la trei óre d. a. rusii au bombardatu Plevn'a si prin urmare au adusu la tacere positiunile turce. Nóptea trei redute au fostu luate pe frontulu dela sudu, de câtra generalulu *Scoboleff*, si marea redu'ta dela *Griviti'a* a fostu atacata de câtra generalulu *Radianov*,

care a fostu ranitu usoru, comandantulu regimentulu 17-lea de infanterie, *Schmetler*, asemenea a fostu mortu precum si sífulu brigadei a trei'a de tragatori, generalulu *Dobrovolsky*. La asaltulu ultimei redute, au luat parte 6 batalióne ruse si 1 român. S'au luat 2 stéguri si 5 tunuri.

Adi canonad'a reincepe pe tóta lini'a cu mare vigóre.

Trupele ruse si române suntu in fati'a fortificariloru turce, pe positiunile ocupate de multu.

Perderile din diu'a de ieri au fostu mai multu de 5000 ómeni raniti. Cifr'a celor morti nu e cunoscuta.

Eveneminte politice.

Festivitátele dela *Casiovi'a* cu ocaziunea petrecerei M. S. la manevrele de acolo, au capatatu in dilele din urma si caracteru politicu. In 11 Septembrie (30 Augustu) M. S. imperatulu *Franciscu Iosifu* a serbatu diu'a onomastica a imperatulu rusescu *Alesandru*. La prândiulu datu in onórea dilei, la care au luat parte archiduci si principi, toti oficerii straini si la care atasiatulu militariu rusescu siedea deadrépt'a imperatulu, acest'a tienú urmatoriulu toastu:

„In sanatarea scumpulu meu amicu, a imperatulu Russiei, a cărui di onomastica serbámu astadi.“

Toastulu acest'a este publicatu in „*Budapesti Közlöny*“ si asiá acest'a trebuie sa fia celu autenticu.

Unele diurnale publicara toastulu din cestiune in urmatórea versiune:

„*Béu in sanatarea scumpulu meu amicu si aliatu M. S. Alesandru II, imperatulu Russiei, a cărui di onomastica serbámu astadi.*“

Adeveratu ca unu cuventu „aliatu“*) lipsesce din toastulu autenticu; inse fapt'a ca M. S. imperatulu nostru a serbatu diu'a onomastica a imperatulu rusescu, arata cari suntu vederile politice in cercurile cele mai inalte in privinti'a orientulu si dovedesce ca aliantia între cei trei imperati esista inca.

Cooperatiunea armatei române este in cursu, si dupa cum arata scirile private si oficiale, spre onórea numelu românescu si spre marea multiamire a imperatulu rusescu. Press'a intréga, intielegemu cea de omenia, constata ca românii au intratu in actiune deciediendu. Aceea'si pressa constatéza ca jun'a armat'a româna s'a batutu bine si indata la cea dintâiu afacere a insuflatu respectu rusiloru, cari combatu alaturea cu densii. Cooperatiunea romaniloru 'si are si insemnatatea sea politica. Din cele ce s'au intemplat inaintea cooperatiunei, se vede ca cabinetulu din Berlinu n'a parasitu Romania, dupa cum s'a parutu la inceputulu resbelulu.

„*Fr. Blatt*“ ne spune ca vedindu cuartirulu generalu rusescu ca are lipsa de inmultirea fortieloru, s'a decisu a primí oferit'a (si mai întâiu nebagat'a in séma) cooperatiune. Cu tóte aceste *Cogalniceanu* erá in contr'a cooperatiunei ceea ce si pe principele Carolu la facutu sa hesiteze si hesitarea s'a silitu a o mascá cu conditiuni neacceptabile, pe cari le puneu cuartirulu generalu rusescu. In fine din Berlinu au sositu indigitári, cari au determinatu pre principele Carolu a trimite din puterea sea propria o divisiune preste Dunare. Acelési influin-

*) Unele foi din *Budapest'a* sustienu ca cuventulu acest'a a fostu in toastu, dara la staruint'a min. Tisz'a s'a omisu cu ocaziunea publicárei.

tie inse se vede ca au determinatu si pe rusi a fi mai domoli in pretensiunile loru. Ceea ce rusii nu au vrutu sa concéda statulu Romaniei au concésu principelu Carolu; acest'a inse n'a întârdiatu a cede tóte conditiunile si onorurile ce primea dela rusi, patriei sele adoptive. Asi'a s'a intemplatu de armat'a româna cooperéza fara tratatu, pe lâng'a o conventiune militara si asiá s'a intemplatu de principelu Carolu i s'a incredintiatu comand'a armatei, care operéza in giurulu Plevnei.

Publicámu dupa jurnalele din Bucuresci urmatoriulu

Manifestu:

CAROLU I.

Prin grati'a lui Dumnedieu si vointia nationala Domnu alu româniloru,

La toti de facia si viitori sanatare!

Români! Dupa d'oue secole de slabiciune si de injosire nationala, voi, astadi, a-ti reluat arm'a in mâna.

Ostirile tiei au trecut Dunarea! Punendu-me in fruntea apertoriloru drepturiloru si independintiei patriei simtiu trebuinti'a de a-Mi impartasi cugetáriile si sperantiele cu natiunea care Mi-a incredintiatu destinatele sele.

Intrându in *Bulgari'a* noi intrámu in partea activa a unu resbelu, pre care nu l'amu doritu, nu l'amu provocatu, pre care cu totii amu cercatu sa-lu delaturámu, dara pre care, odata fiindu nevoiti a-lu primí, vomu scí a-lu purtá cu curagiulu si statornici'a unu poporu, care are consciinti'a drepturiloru sele, care are virtutea de a le sustiené.

Inca de pe cându au inceputu neintielegerile politice între imperiulu Russiei si între Pórt'a otomana, neintielegeri cari pâna in sfersitu aveau sa provóce in orientu resbelulu de facia, ingrigindu-ne de complicatiunile si nenorocirile ce cért'a între puternicii nostri vecini avea sa aduca asupr'a tiei nóstre, si guvernulu si camere amu staruitu pre lâng'a tóte marile puteri europene cá ele sa afle mijloculu de a chezasiu Romaniei, pre timpulu marelui conflictu, drepturile unei binefacetóre neutralitati, pre care totu ele ni le asiguraseru in tempulu pácei.

Din nenorocire, staruintiele nóstre au remasu zadarnicite. Marile puteri nu s'au crediutu in positiune de a ne ferí densele de pericolele unu resbelu, pre care noi singuri inca mai putienu lu puteamu departa dela hotarele nóstre.

Cu tóta prudentia ce guvernulu si natiune amu aretat in aceste ingrigitóre impregiurári, si acést'a numai si numai ca dór' amu puté a ne ferí de a fi involuiti in conflictulu orientalu, Pórt'a nu a voitu se tiená séma de greutátile positiunei Romaniei, si intáiele ei loviri au fostu indreptate in contr'a nóstra!

Ea a bombardatu orasiile nóstre deschise, a facutu góna vaselor nóstre de comerciu pâna in naustrulu porturiloru nóstre, si, spre a le desfintiá cu mai mare iutiéla, a intrebuintiatu pâna si petroliulu; ea astfelu a nimicitu comerciulu nostru maritimu si fluvialu. Satele nóstre, holdele si averea populatiuniloru nóstre dunarene au fostu date prada rapacitatiéi basi-buzuciloru si cercheziloru; sute de ómeni

nevinovati si nearmati au fostu parte luati in robie, parte ucisi si mutilati; in fine, unu resbelu de crudime si de barbarie s'a intinsu asupr'a tiermuriloru nóstre dela Calafatu pâna la marea Négra.

In faci'a acestei dureróse stári de lucruri, corpurile nóstre legiuitóre s'au rostitu in uniculu modu potrivitu cu demnitatea, cu drepturile si cu interesele tieriei. Amu ruptu vechiele legaturu reu definite cu Inalt'a Pórtá, amu proclamatu independint'a absoluta a Romaniei si, la lovirele ce ni se adresau in modu nelealu si barbaru, amu respunsu printr'o franca declarare de resbelu.

Au trecutú de atunci mai multu de trei luni. Doritori de a crutiá tier'a câtu se va puté mai multu de relele resbelului, amu cautatu, in totu acestu intervalu de timp, a ne tiené in defensiva, a ne marginí numai in a apérá pe câtu cu putintia hotarele nóstre, cu tóte ca devastatiunile si crudimile dealungulu Dunarei din di in di luau proportiuni mai intinse!

Tóte le rabdámu, fiindu-ca sperámu ca resbelulu isbuenitu intre Rusi'a si Turci'a va ajunge la unu currendu sfersitu, fiindu-ca credeamu ca moderatiunea aretata de noi ne va creá titluri precumpanitóre la regularea conditiuniloru pácei de câtra marele puteri europene.

Din nenorocire insa, resbelulu de dincolo de Dunare se prelungeste preste asceptare; acestu resbelu capeta din partea musulmaniloru unu caracteru din ce in ce mai inversunatu si mai fanaticu in contr'a crestiniloru, si intr'acestu timp sórtea Romaniei din di in di se inaspresce mai multu.

Déca Europ'a intréga, din caus'a resbelului, sufera stagnatiune mai in tóte ramurile activitátiiei sele economice, apoi, mai cu dinadinsulu, Romania încérca tóte anevointiele acestui resbelu, cáci putemu dice ca, prin positiunea nóstá geografica noi 'i si purtámu mai tóte sarcinile. De aceea pe nimenea efectele desastróse ale luptei nu atingu mai multu decâtu pe tier'a nóstá.

Si asiá chiaru stándu cu arm'a la bratiu, pe cându numai ostrile imperiale ruse aru continuá a sustiené lupt'a sângerósa, nu este mai putienu adevratu ca totu pamentulu nostru aru suferí mai multu, fia in avuti'a publica, fia in avuti'a particulara.

Cu câtu acéstá stare de lucruri aru devení mai infricosita, cându armatele turcesci s'aru vedé in lesniciós'a positiune de a luá ofensiv'a si de a transportá teatrulu resbelului in insusi cuprinsulu hotareloru nóstre!

Este dara de datori'a nóstá de a pune tóte sfortiele nóstre spre a împedicá o asemenea teribila eventualitate.

Espusi a perde prin pasivitatea nóstá chiaru si cea ce mai posedámu, neavendu nici o garantia ca Turci'a aru face o deosebire între resbelulu defensivu si între resbelulu defensivu, datori a cooperá pe lângá armatele ruse, pentru cá, cu ori-ce pretiu, sa grabimu finitul acestui resbelu, actiunea ne este reclamata de impregiurári, dictata de interesele nóstre nationale si economice, imperiosu impusa de insusi simtiementulu de conservatiune!

Români! Acéstá dura estremitate, iera nu ambitiunea personala, poft'a de glorie séu de cuceriri, ne scóte din positiunea defensiva. Bulgari'a este pustiita; populatiunile ei crestine suntu date prada crudimei ordelorú nedisciplinate ale Asiiei; resbelulu de esterminatiune este declaratú la totu ce pórtá numele de crestinu. Nu avemu dar' nici unu teméiu de a crede ca, multiamita pasivitatiei nóstre egoistice, o sórte mai buna aru asteptá pe Romania, cându succese statornice aru pune armatele turcesci in putere de a calcá pamentulu românesc!

Intru câtu timp voru stá in pi-

cióre cetatiile turcesci dela Adakale pâna la Macin, pastrate, nu spre a împedecá treceri de armate straine, nu spre a tiené peptu altoru cetáti inimice, ci numai spre a bombardá orasiile nóstre deschise, spre a nimici comerciulu internationalu si localu de pe marele nostru fluviu; intru câtu timp unu regimu de umanitate si de legalitate nu va fi stabilitu in Bulgari'a; pâna cându drepturile si demnitatea omului nu voru fi asigurate si chrestiniloru din Turci'a, Romania nu póte, nu are dreptu a se sci in pace, a se crede ferita de presente si de viitóre catastrofe! La inlaturarea acestoru rele cari o amenintia in tóta diu'a, in tóta ocaziunea, la statornicirea in vecin'a Bulgari'e a a unei stári de lucruri reclamate de justiti'a si civilizatiunea moderna, are dar' si Romania datori'a de a contribui pe câtu 'i compórtá fortiele si midilócele ei! Acest'a 'i se impune de trecutulu ei gloriosu, de interesele cele mai sacre ale prezentulu, de asigurarea viitoriului seu!

Si apoi, au noi Români nu suntemu crestini, au interesele „Orientului“ nu ne privescu si pe noi? Au in marea cestiu ne a emancipárii crestiniloru resariteni n'avemu si noi dreptulu si datori'a de a dice unu cuventu, de a dá unu concursu, de a cooperá la o mantuitoare solutiune? Numai meschinulu egoismu, numai órb'a pasivitate trebuie sa fie politica natiunii nóstre? Dar' isolándu-ne din marea lupta, dar' ne dándu sprijinu acelor'a ce se lupta pentru o cauza de umanitate si de dreptate, óre Romania, prin insu-si acést'a, in ór'a pericolului nu se desbraca de dreptulu de a reclamá concursulu altor'a? Trebui-va cá pururea sa ne radimámu pe umerile altor'a, si nici o data sa comptámu pe propriile nóstre fortie, pe propria nóstá vitalitate?

Români! Dupa staruintiele a trei generatiuni, dupa suferintiele si sacrificiele parintiloru nostrii si multiamita generósei protectiuni a mariloru puteri europene, statulu românú s'a formatu. A sositu acum timpul ca acestu statu sa dovedéscá si elu Europei, prin energi'a si abnegatiunea tutuloru claselorú societatiei sale, si mai alesu prin bratiulu fiiloru sei, ca Romania are vitalitate, ca ea are fortie proprii ale sale, ca ea are consciint'a misiunii sale la gurele Dunarei, ca ea are barbatia de a o putea implini!

Puterile europene crestine au avutu indetule ocaziuni de a apretia ca români séu a cumpani aspiratiunile lorú in marginile prudentiei politice! Acum, prin participarea armatei nóstre la resbelu, prin valórea si disciplin'a ei, a venitu momentulu sa le dovedimú ca Romania este si póte fi unu elementu inteligentu si solidu spre a contribui la intemeierea ordinei si stabilitatiei in „Orientu“. Tóte aceste consideratiuni de mare valóre suntu atâtea datorii pentru natiunea nóstá, cá si noi sa intrámú in lupta, cá si noi sa punemu umerulu cá si noi impreuna sa lucrámú la curmarea unui resbelu, care, cu câtu se va prelungi, cu atátu mai multu va secá fortiele nóstre morale si materiale.

Deci, pentru apropiat'a dobândire a pácei multu dorite, pentru intemeierea solida a drepturiloru nóstre de natiune libera si de sine statatóre, pentru intarirea stimei si increderei către noi a natiuniloru streine, invocándu numele mariloru nostrii domni eroi, o data energicii operatori ai cretinismului in „Orientu“, luándu esemplu dela betránele nóstre ostiri cari, in timpurile de glorie, au preumblatu triumfatóre drapelele române dela marea Négra pâna la termurile marei Baltice, noi amu trecutú Dunarea!

Invocándu pe Dumnedieu, in mân'a carui'a este sórt'a bataliloru, betráni si tineri, osteni ai Romaniei, noi scimu ce natiunea astépta dela bratiulu nostru. Domnu, oficiari si soldati, noi ne vomu face datori'a.

Români! Alaturi cu drapelulu Augustului imperatoru alu tutuloru rusiloru, pe care sta scrisa: *Emanciparea popóreloru crestine din „Oriente“,* sa inaltámú si noi drapelulu nostru care pórtá *semnul de viétia de sine statatóre, semnul de independintia alu statului românú.*

Iubirea cu care veti sustienea si imbarbatá pe fratii si fii vostri, cari au trecutú Dunarea spre a afirmá vitalitatea si forti'a Romaniei, voru indieci aventulu si valórea lorú!

Cu deplina dar' incredere in concursulu unanimu si necurmatu alu tutuloru claselorú natiunii, si in convingerea ca va veti indepliní toti si in sântienie, dela micu pâna la mare si in ori-ce impregiurare, datoriele vóstre catre patria, noi intrámú fatisú in lupta, inaltándu vechiulu strigatu cu care mai alesu au invinsu parinti vostri:

„*Inainte cu Dumnedieu pentru tier'a nóstá, „pentru legea nóstá!“*

Datu in cuartierulu nostru domnescu la Poradimú, la 27 Augustu 1877. CAROLU.

Corespondintie.

(Virilistii si români din comitatulu Huneadorei si inca câte ce-va dintre-cele multe.)

Dev'a 31 Augustu 1877

Cetindú-se, si luándu-se la pertractare list'a de virilistii din comitatulu Huneadorei, in adunarea generala, tienuta in 29 si 30 Augustu 1877, s'a cetitu si o aratare facuta in scrisu din partea pretorului (szolgabiroului) Ios. Schuller, din pretur'a câmpulu paniei incontr'a lui Mihaila Mihú din Vinerea. Dlu pretoru dicea in aratare ca M. M. nesciindú scrie, nu aru avea locu între virilistii comitatului: De aici s'a escatu o disputa lunga. Unii afirmau ca Mihaila Mihú scie scrie, alii erau de parere ca aratarea lui Schuller, cá pretoru, fiindu oficiós'a, trebuie considerata, si pe bas'a ei aru trebui stersu Mihaila Mihú din lista. Alti erau de parere, ca aratarea, de si oficiós'a, a pretorului Iosifu Schuller nu e apta si nu e de ajunsu, pentru stergerea lui M. M. din list'a virilistiloru, fiindu-ca nu e motivata, nu e documentata, cu nemie'a, si ca o aratare simpla, nemotivata, nu trebuie luata in consideratiune, alii erau de parere, ca M. Mihú sa se stérge, potándu apoi a face recursu la ministeriu; si atunci constatándu-se aratarea pretorului de neintemeiata, pretorulu Schuller sa se pedepséca pe calea disciplinara. In fine s'a hotaritu neconsiderarea aratarei a pretorului Schuller, si lasarea lui Mihaila Mihú in list'a virilistiloru.

Dupa acést'a s'a intorsu adunarea generala la altu casu analogu; in casulu cestalaltu se facuse o decisiune contraria.

Adeca dlu *Beke*, primariulu Devej, a facutu o asemenea aratare in contr'a mai multoru virilisti din motive osebite, si adeca: ca nu aru locú in comitatu, aru fi in restantia cu contributiunea regéscá, si unulu nu aru sci scrie.

Aratarea primariului Beke numai in privint'a unui membru, cá locuitoriu in Dev'a, s'a luatú in consideratiune, pentru-ca primariulu Devej numai in privint'a membriloru din Dev'a, dara nu si a altoru membri aru fi competentu a face astufeliu de aratári.

Ce se atinge de membrulu difficultatu din Dev'a, si anume jidanulu Seiger Bernad, macelariu, elu s'a stersu din list'a virilistiloru, pentru-ca nu scie scrie, numai numele seu propriu abia 'lu póte scrie.

Insa dupa ce s'a respinsu aratarea pretorului Schuller in privint'a lui Mihaila Mihú, a reasumatu si caus'a lui Seiger Bernad din Dev'a, si a respinsu aratarea primariului Devej.

De nu urmá caus'a lui Mihaila Mihú indata dupa a lui Seiger; ace-

st'a remanea stersu din list'a virilistiloru.

List'a virilistiloru nici nu erá pusa la ordinea dilei in adunarea generala a comitatului, conchiamata pe 29 Augustu, si numai in siedint'a de dupa amiadi din 29 Augustu, pe la finea siedintiei s'a pasu la ordinea dilei pe diu'a urmatóre, cându mai ca nu mai erau membrii comitetului comitatensu de fatia, si asiá, nescinlu nimenea despre obiectulu acést'a de pertractatu.

Nescindu membrii adunarei generale, ca list'a virilistiloru va fi obiectu de pertractatu pe 30 Augustu, ba socotindú, ca in 30 Augustu ni-i nu va fi siedintia fiindu-ca obiectele sciute erau pertractate si finite, parte s'au departatu din Dev'a, parte nu au venitú pe 30 Augustu la siedintia. Si asiá dintre 516 membrii au fostu numai 19 membrii presenti la adunarea generala tienuta in 30 Augustu 1877.

Vicecomintele Szeredai in siedint'a din 30 Augustu a motivatu pertractarea listei de virilisti cu o ordinatiune ministeriale, venita alalta-ieri adeca in 28 Augustu, prin care s'a ordonatú, ca list'a de virilistii comitatului fára amânare sa se substérna ministeriului spe intarire.

Déca ordinatiunea ministeriala pomenita a venitú la Dev'a la oficiulu vice-comitalu in 28 Augustu, se poté face cunoscuta si adunarei generale in siedint'a din 29 tienuta inainte de amédi.

De altmintrea list'a virilistiloru pomenita are validitate pe anulu 1878. Apoi list'a virilistiloru pe fia care anu, e de facutu la finea anului premergatoriu, adeca in lun'a lui Octobre — Decembre; prin urmare aici vorba de întârdiere, séu causa de grabire nu a potutu fi, cu atátu mai vertosu, cu câtu adunarea acést'a generala a fostu extraordinaria, anume pentru doue obiecte esclusive si adeca: organizarea comitatului, si unu proiectu séu o parere in privint'a tutoriloru comunali.

Ce se atinge de virilisti, numerulu totalu alu lorú e 258; fiindu-ca, comitatulu Huneadorei cu 257, 688 locuitori, dá 516 membri pentru comitetu, séu comisiunea comitatense. Dintre 516 membri se alegu 258 in 19 cercuri statorite dupa numerulu totalu alu alegatoriloru, si adeca 6887 de alegatori, cu privire la alegerea de deputati dietali.

Dintre 258 de virilisti abia suntu 15 români.

Virilistulu celu dintâin e cu sum'a cea mai mare de 7240 fl. si anume Escell. s'a domnu Franciscu Nopcea din Vien'a nu inasa cá proprietariu, ci cá arendasiu alu dominiului erarialu séu de statu din Dev'a.

Sum'a censului mai micu a virilistului din urma e 92 fl. 70 cr.

De altmintrea in privint'a compunerii listei de virilisti nu s'a observatu procedur'a corecta si legala. Dupa legea municipala §. 22. list'a de virilisti are de a se face la finea fiecáriu anu pe bas'a conspectelorú perceptoratoriloru de dare, séu acum, a inspectoruluiu regescu de dare. List'a de virilisti are sa o compuna si sa o statorasca o comisiune anumita speciala, compusa din 9 membri, si unu referentu. Comisiunea tiene siedintiele sale publice, si siedintiele trebuie mai inainte publicate. Cându tiene comisiunea pomenita siedintiele sale publice; atunci ea trebuie se aiba inaintea ei conspectulu contributoriloru de dare, facutu de organele financiare, despre contributorii cei mai mari dupa darea lorú.

Pâna cându comisiunea pomenita nu are inaintea sea conspectulu despre contributorii cei mai mari de dare, nu póte tienea siedintia, pentru-ca nu are obiectu de pertractatu.

Comisiunea pomenita, alésa pe anulu curentu 1877, a publicatu tienearea siedintieloru sele pe dilele dela

16 pâna la 21 Iuliu, in sa numai in privintia persoanelor, a caror dare, pe bas'a § 25 din legea municipala se ia indoita la socotela. Dara conspectulu prescriu, compus, despre contributiunii cei mai mari de dare, atunci ea nu-lu avé inaintea sea. Comisiunea pomenita in dilele dela 16 pâna la 21 Iuliu avé inaintea sea numai nisce conspecte singuratice, esibite comunale despre contribuitorii a caror contributiune intre-trece sum'a de 50 fl. Insa din tote comunele singuratice osebite nu se pote vedé sum'a de dare, care trebuiá socotita cá sum'a cea mai mica, prin urmare nu se puteau scí virilistii cu numele, si asiá nu se pote face reclama-tiune in privintia sumei de dare.

Comisiunea pomenita de 9 membri a continuatu siedintiele sele pâna la 4 Octobru, si numai atunci erá list'a virilistilor compusa. Prin urmare numai dupa 4 Octobru aveau locu siedintiele publice, si reclamatiunile in privintia virilistilor.

Reclamatiiunile in privintia virilistilor dela 22 Iuliu pâna la 4 Aug. nu au avutu locu; pentru-ca siedintiele aceste nu au fostu publicate, nu sciute de publicu, si list'a virilistilor nu erá deplinu compusa.

Se dice, ca dupa ce s'a compus list'a virilistilor, s'aru fi trimisu câte unu esemplariu la fia-care pretoru spre publicare, cá sa se póta face reclama-tiuni.

Acum ore publicatu-s'a list'a virilistilor de pretori? cum s'a publicatu, o potu scí numai ómenii de pe sate.

Fiindu-ca dupa compunerea listei de virilisti trebuié alesi 258 de membri, in 19 cercuri, in proportiunea numerului de alegatori, in 30 Augustu s'a statoritu si diu'a de alegere pe 5 Novembre 1877 calendaru gregorianu, conformu § 30 din legea municipala.

Dintre 19 cercuri fia-care cercu, adeca alegatorii de deputati dietali, alegu la olalta, deosebitu pe membri comitetului in numerulu statoritu pentru fia-care cercu.

Acum aterna dela alegatori români, a alege in comitetulu comitatensu membri de români, cari nu numai iau parte personala, cu presentia lor la adunare, ci suntu si activi in adunare.

Pâna acum erau unii membri in comitetulu comitatensu, cari de si representau alegatori de români, nu representau interesele românilor, (nu interese personale egoistice, ci interese comune românesci), de exemplu limb'a, scólele confessionale. Asiá de exemplu Réthi, inspectorulu de scóle si avocatulu Hollaki representéza pe alegatorii de români din cerculu Jiului, séu a Petrosienilor. Ore alegatorii respectivi au scire, séu ca ore cu scirea lor s'au alesu membrii susu numiti, e o intrebare, la care numai alegatorii potu responde.

Ce suntu membrii cei doi susu numiti in privintia românilor, si a intereselor lor, o sciu fórté bine, preotii, invetiatorii, si alti români, cari au avutu atingere mai deaprópe cu ei, séu au avutu ocaziune, de a-i cunosce, si de a-i studiá din tote laturele lor, cari sciu isvorulu, si istoria scorniturii si a alarmarei diurnalistice despre starea a celor 15 mii de magiari romanisati, intre români din comitatulu Huniadórei, cari sciu caus'a scólei dela Dobr'a, a scólei si a invetiatoriului din Zaicani, a scólei si a invetiatoriului din Orestia etc.

Ce se atinge de organisarea comitatului, intre alte s'au statoritu 14 cercuri pretoriale (szolgabiraiate).

Pretorulu (szolgabiroulu) are 900 fl. léfa, subpretorulu 800 fl., Cancellistulu 400 fl. Subpretorulu ispravescé lucrurile sele incredintiate si impuse densulu dela pretoru, in numele seu propriu, pe responsabilitatea sea, si independentu de pretorulu, togmai cá la judecatoriile regesci cercuale, judecatoriulu si subjudecatoriulu.

Léf'a vice-comitelui e statorita

cu 2200 fl., a notariului supremu cu 1400 fl., a primu-vice-notariului cu 1000 fl., a celorlalti 800 si 700 fl., a presiedintelui oficiului orfanalu 1200 fl., a asessoriloru câte 900 fl. etc. etc.

Fiindu mai susu verb'a despre pretorulu (szolgabiroulu) Iosifu Schuler din cerculu Campulupânei, scaunulu Orestiei, care a facutu aratarea, ca Miha-ila Mihu nesciindu scire, nu pote fi virilistu comitatensu, vréu sa observe, ca totu Schuler in 8 Iuniu 1862, cá sénatoru magistratualu din Orestia, si cá inspectoru, la o ocaziune publica, inaintea gubernatorului Crenneville, s'a esprimitu in modulu urmatoriu:

Români nu respectéza drepturile istorice ale celorlalte natiuni, — ei nu astépta schimbările afundu tuietóre in constitutiunea tieriei pâna la legislatiunea formala — ci cu puterea propria a lor, intre lupte cuprindu dreptulu de natiunalitate si de limba. Poporulu desfrenatu, se dedá la comunismu, volnicia, — nu platesce dările legale imperatesci, nu vré a se tiené de legile civile si criminale austriace, — nu vré a dá militia, — nu vré a se tiené de ordinea buna, din anii cei 12 trecuti, asiá câtu se pare, ca tota administratiunea tieriei se destraméza si incetéza.

Asiá a vorbitu pretorulu Schuler in anulu 1862 despre români. „Lupulu si schimba perulu, dar' naravulu nu.“ Vedi „Tel. Rom.“ Nr. 81/1875, si „Gaz. Transilv.“ Nr. 50/1862.

Campupaneanu.

ANALELE Societáti academice române.

Siedint'a din 16 Augustu 1877.

Membrii presentii: N. Creteulescu, G. Sionu, A. Odobescu, N. Ionescu, I. Ghic'a, V. A. Urechia, A. Treb. Laurianu, V. Maniu, Gr. Stefanescu, G. Baritiu, P. S. Aurelianu, si D. Sturdz'a.

Presiedinte: Ioanu Ghic'a.

D. Presiedinte declara sesiunea anului curente deschisa.

D. Secretariu generale da lectura raportului Delegatiunei in urmatórea cuprindere:

„Pucine suntu lucrările nóstre din anulu acest'a, daru de vomu considerá ca ele s'au esecutatu in nisce timpuri de efervescentia politica cá aceea care preocupa astadi tota tier'a, cauta sa convenim ca totu-si au partea lor de meritu.

Delegatiunea, fericita de a vedeá intrunirea societáti la diu'a ficsata dupa conclusiunile din anulu trecut, vine sa i supne in resumatu rezultatu activitáti sele de preste anu.

1. Mai nainte de tote cauta sa memorámu ca comisiunea lexicografica a terminatu lucrarea laborioasa a Glosariului limbei române, multiamita activitáti de tota laud'a a celor ce au compus acea comisiune.

2. Nu putemu trece la altu subiectu fára a ne oprí aici spre a aréta ca unulu din colaboratorii cei mai activi ai acestei comisiuni, laboriosulu nostru colegu I. C. Massimu, isbitu pote de escesulu laboriloru sale, a parasitu lumea celoru vii si a facutu o lacuna grea de acoperitu in sinulu societáti nóstre.

Nu avemu si nu putemu de câtu a esprime de inainte simtiemintele de doliu ale societáti prin cuvintele: „Fia-i memori'a eterna!“

3. Intre lucrările ce au fostu la ordinea dilei, putemu enumerá cu succesu tiparirea si scóterea la lumina a traductiuniloru facute sub auspiciile societáti: *Comentariile lui Iuliu Cesare*, traduse de dlu Caianu in 15 cóle, si *Filipicele lui Cicerone*, traduse de dlu D. A. Laurianu in 15 1/2 cóle.

In acést'a din urma lucrare, de-si bugetulu societáti prevedea spese numai pentru 10 cóle, dar' delegatiunea, avendu in vedere ca traductoriulu primise remuneratiunea pentru lucrarea intréga, ca bugetulu presinta

insemnate economie in anulu acest'a si ca in totu casulu urmá a se duce pâna la capetu, si-a permis a dispune sa se tiparéscá oper'a intréga pe speranti'a ca va capeté aprobatiunea societáti.

4. Dupa corespondinti'a urmata cu dlu profesorulu Ioanu Moldovanu, depunatoriulu manuscriptului sintacticei române, capetandu-se cunoscintia ca autoriulu primesce recompens'a operei sele asiá cum s'a fostu votatu de societate, delegatiunea a desigilat numele autoriului; a aflatu ca elu este venerabilulu veteranu alu filologiei nóstre, dlu canonicu Timoteiu Cipariu, autoriulu pártiei I-a a Gramaticiei române. Dupa acést'a a inaintatu cuvenitele lucrári spre a se tipári oper'a, si astfelu putemu inregistrá cu placere cá a si esitu la lumina.

Vomu insemná in sa ca din nepuntintia cassei nóstre de a incassá numerariulu banescu dupa cupónele si mandatele ce le posedé nu s'a pututu inca saldá sum'a integrála a premiului cuvenitu autoriului.

Totudeodata supunemu la deliberatiunea si decisiunea societáti corespondinti'a urmata pentru depunerea a 500 esemplarie din partea I-a a Gramaticiei.

5. Dupa staruintiele ce s'au pusu, capetandu-se inca o incapere pe sém'a societáti dupa bine-voitórele dispositiuni ale dlui ministru de culte, delegatiunea a ingrigitu a face din ea o sala propria pentru tienerea siedintiloru sessionarie, ceea ce ne inlesnesce a tiené mai adese-ori siedintie deschise si publiculu. Pentru acést'a ea a facutu, in marginile bugetului, óre-cari spese cu deschiderea unei intrári despre cele-lalte incaperi, cu curárea, ingrigirea si amenagiarea mobilierului necesariu; ér' pentru ornamentarea ei s'a adausu o seria de 18 tabele representandu tesaurulu dela Petrós'a, precum si dóue globuri, donate societáti de unulu din membrii delegatiunei, dlu G. Sionu.

6. In sala de siedintie asiedindu-se cea mai mare parte din bibliotec'a societáti, dupa ce s'a capetatu cu imprumutare dóue armarii mari dela directiunea bibliotecei statului, delegatiunea a aflatu cu cale sa puna intr'o nóua ordine bibliotec'a.

Cu acést'a ocaziune vomu spune mai intáiu ca dela mostenitoriile repusatului archimandritu Genadiu Popescu, unu venerabilulu profesorulu alu seminarului centralu, si prin intermediulu colegiului nostru D. Laurianu, s'a primitu o insemnata colectiune de cárti donate, cari se urca la numerulu de 1214 volume si cari s'au asiediatu intr'unu armariu separat, pe care s'a pusu numele donatorului.

7. Presiedintele societáti facendu unu apelu cátra autorii, tipografie si editorii români, bibliotec'a societáti a facutu insemnate acuisitiuni; dar' cele mai frumóse i-au venitu dela dlu Alessandro Odobescu (84 volume) fórté pretióse opere de istoria, archeologia si linguistica; dela dlu I. Ghic'a (99 volume), o bogata colectiune de autori bizantini; intre aceste figurédia si cartea numismatica a lui Mionnet.

Astadi bibliotec'a nóstra, adausa si inavutita, numera preste totu 3422 volume.

8. E loculu a memorá ca bibliotec'a s'a regulatu din nou dupa o ordine care sa-i presinte si placere la vedere si inlesnire pentru aflarea cártiloru. — In armarii cártile s'au asiediatu si s'au enumeratu, ér' catalóge s'au facutu trei: unulu dupa dispositiunea formatului, altulu alfabeticu dupa autori, si unu alu treilea dupa materia.

9. Bibliotec'a s'a inavutitu si cu cumperarea de óre-cari opere cari s'au presentatu delegatiunei cá ocaziune, si care s'au platitu cu pretiuri de a trei'a parte si mai putieniu din valoarea lor; la acést'a in sa a fostu ne-

voita sa depesiéscá sum'a prevediuta prin bugetu pe speranti'a ca va capeté unu bilu de indemnitate si vederea insemnatei loru valori.

(Va urmá.)

Varietáti.

* * * *Alegatoriloru mireni pentru congresu le atragemu atentiunea ca in archidieceps'a fia care cercu alege numai câte unu deputatu, dara nu doi, dupa cum ni se spune ca voru unii sa faca.*

* * * *Esamenile de calificatiune s'au terminatu in 27 Augustu. Candidati de preotia au fostu 36 si de invetiatorii 10. Resultatele inca nu s'au publicatu.*

* * * *Scóla gr. or. romána din cetatea Sibiiului s'a inceputu joi, pentru copii si copile. Se primescu si copii din afara, dela sate. Dn'a invetiatorésa Mari'a Georgieviciu primesce cu deosebire copile in cuartiru cu 15 fl. 20 cr. firesce cu costulu (prándiu, cina, dejunu) intregu. Doritorii se potu adresá in strad'a Macelariloru Nr. 28.*

* * * *(Thiers in momentele din urma). „Goulois“ impartasesce asup'a momentelor din urma a lui Thiers: In 22 diminétia ex-presidentulu a dejunatu la óra indatinata cu apetitu. O jumetate óra mai tárdiu nu se simti bine. „Voiu face o mica preumblare“, dise elu parasindu odaia, „acést'a o sa me recreeze.“ Erá o diminétia posomorita, aerulu recorosu, o plóie merrunta si rece incepú sa picure. De parte a se simti mai bine, dlui Thiers i erá totu mai reu. „Me simtu in fapta bolnavu“, dise elu de repetite ori „Sa ne reintórcemu acasa.*

Intrându in odaie, Thiers se puse pe o sofa dicendu: „O leaca de odichna o sa-mi prinda bine, voiu cercá sa dormu.“ Dómn'a si d-siór'a Thiers remasera in apropiere. Dlu Thiers paré a fi cuprinsu de unu somnu liniscitu, care tienú aprópe o óra, cându eata tresara strigându: „Me nadusiescu“, apoi lesiná lovitu de apoplexie (guta). In graba se chiamá unu doctoru. Pre cându sosí acést'a, pacientulu inca nu redobândise simtirile. Respiratiunea slabí din ce in ce mai tare. Lasarea sângelui n'a avutu nici unu resultatu, neivindu-se nici macaru o singura picatura de sânge. „Totulu este perdatu“, sioptí mediculu dómnului Thiers. Erá pe la 4 ore dupa amédi. Din acestu momentu puterile parasira pre ex-presidentulu totu mai multu, respiratiunea devení totu mai rara si pe la 6 ore incetá cu deseversire. Thiers oftá pentru ultim'a data. De cându cu lesinulu, ochii remasera inchisi.

* * * *(Comitatulu Brasiovului). Vicecomitele acestui comitatu publica, ca alegerile voru avé locu in 5 l. c. Cerculu electoralu alu cetáti Brasiovu va cuprinde cinci subcercuri. Cele-lalte alegeri se voru indepliní in Fel-diór'a.*

* * * *Ratiociniu publicu. Meserarii români din Sighisiór'a si giuru avendu in vedere, ca prin acompaniare si insocire ori si ce clasa a unui poporu devine din ce in ce totu mai aprópe de stadiulu perfectiunei si acést'a cu atát'a mai vertosu la ómenii acei'a, cari se tienu de clas'a meseriasiloru, in care ramu noi români avemu necessitatea imperativa a ne imulti, cá sa nu recadem in neplacut'a positiune, a dá crucerii nostrii cástigati cu multe trude si ostenele totu numai strainiloru, aflara oportunu, a arangiá in sér'a de 30 Iuliu a. c. st. v. o petrecere cu dant'u in scopulu creárei unei Reuniuni meseriale, in care scopu salutariu au binevoita a ne oferí ajutoriu urmatorii p. t. Domni:*

Z. Boiu protop. in Sighisiór'a 5 fl., Z. Boiu jun. Ases. consist. in Sibiiu 5 fl. *) Petru Apáthy 1 fl., Nicolau Lop'a 60 cr., Georgiu Gradinariu 60 cr., Albert Maurer

*) Pe lângá salutare telegrafica si inscrierea de membru ajutoriulu.

